

Kapitel 19. Dispensation

- 19.1. Dispensationsadgangen
- 19.2. Kompetencesystemet
- 19.3. Særlige procedureregler
- 19.4. Betingelser
- 19.5. Bortfald af uudnyttede tilladelser
- 19.6. Rækkefølgen i tilfælde hvor der kræves tilladelse efter flere forskellige bestemmelser i naturbeskyttelsesloven eller efter flere love
- 19.7. Underretning af klageberettigede
- 19.8. Offentliggørelse af førsteinstansmyndighedens afgørelser

I dette afsnit behandles spørgsmål om dispensation fra bestemmelserne i naturbeskyttelsesloven og de tilhørende bekendtgørelser, bortset fra bestemmelserne om dispensation fra fredninger. Det sidstnævnte emne er behandlet i vejledningens afsnit om fredninger. Der henvises i øvrigt til den omtale af dispensationspraksis der er foretaget i en række af de foregående afsnit.

19. I. Dispensationsadgangen

Bestemmelsen i lovens § 65 indeholder hjemmel for myndighederne til at dispensere fra en række af lovens bestemmelser. Det er i vejledningens afsnit vedrørende de pågældende bestemmelser nærmere beskrevet, hvorledes dispensationsadgangen bør administreres.

Den hidtidige dispensationspraksis skal opretholdes

I lovens § 65, stk. 1-4 er anvendt en gradueret formulering. Stk. 2 og stk. 4 giver adgang til »at gøre undtagelse«, medens stk. 1 og stk. 3 begrænser dispensationsadgangen til at angå »særlige tilfælde«. Dette er en markering af, at den hidtidige dispensationspraksis skal opretholdes.

Efter denne er f.eks. strandbeskyttelseslinien (§ 15) og fortidsmindebeskyttelseslinien (§ 18) udtryk for et forbud, der sjældent gøres egentlige undtagelser fra. En tilsvarende karakter som strandbeskyttelseslinien har den generelle beskyttelsesordning for naturtyper m.v. (§§ 3 og 4), 1 hvert fald for så vidt angår væsentlige indgreb, samt bestemmelserne om klitfredning (§§ 8 og 11) og beskyttelsen af fortidsminderne (§§ 12-14).

19.2. Kompetencesystemet

Amtsrådet

Hovedreglen er, at amtsrådet har dispensationskompetencen i landzone. Dette gælder dispensation fra lovens bestemmelser om beskyttede naturtyper m.v. og sten- og jorddiger (§§ 3-4) og beskyttelseslinierne vedrørende strande, søer og åer, skove, fortidsminder og kirker (§§ 15-19).

I byzone og sommerhusområder har amtsrådet dispensationskompetencen vedrørende de generelle beskyttelsesbestemmelser i § 3, med det reducerede indhold, der følger af bekendtgørelsen om beskyttede naturtyper m.v., samt vedrørende lovens §§ 15, 18 og 19 om beskyttelseslinierne vedrørende strande, fortidsminder og kirker.

Kommunalbestyrelsen

Kommunalbestyrelsen har dispensationskompetencen i byzone og sommerhusområder vedrørende sø- og åbeskyttelseslinien og skovbyggelinien, (§§ 16 og 17).

Skov- og Naturstyrelsen

Miljøministeren har uanset områdets zonestatus dispensationskompetencen vedrørende bestemmelserne om klitfredning (§§ 8 og 11) og fortidsminder (§§ 12-14). Miljøministerens dispensationsbeføjelser er delegeret til Skov- og Naturstyrelsen, jfr. nedenstående afsnit om bekendtgørelsen om henlæggelse af opgaver og beføjelser til Skov- og Naturstyrelsen. På klitfredningsområdet er dispensationsbeføjelsen videredelegeret til statskovdistrikterne.

19.3. Særlige procedureregler

I bekendtgørelsen om bygge- og beskyttelseslinier er der fastsat regler om underretning af skovejeren i sager om dispensation fra skovbyggelinien. I samme bekendtgørelse er der endvidere fastsat regler om amtsrådets høring af Skov- og Naturstyrelsen i visse sager om dispensation fra fortidsmindebeskyttelseslinien. Byggeliniebekendtgørelsen indeholder herudover regler om forudgående orientering af naboer og visse lokale foreninger i sager om dispensation fra sø- og åbeskyttelseslinien og skovbyggelinien i byzone og sommerhusområder. Disse procedureforskrifter er nærmere omtalt i afsnit 7.8. om bygge- og beskyttelseslinier.

19.4. Betingelser

Adgangen til at stille betingelser

Dispensation kan gives på vilkår. Loven opstiller ingen begrænsninger for de vilkår, som kan stilles i forbindelse med en dispensation, idet det dog naturligvis må kræves, at vilkårene ligger inden for rammerne af lovens formålsbestemmelser i §§ 1 og 2.

Hvad angår muligheden for at stille krav om etablering af erstatningsbiotoper som vilkår for dispensationer efter lovens § 3, henvises til afsnit 3.16.

Det følger af lovens § 66, at betingelser, der knyttes til en tilladelse, er bindende for ejer og indehaver af andre rettigheder over ejendommen uden hensyn til, hvornår retten er stiftet.

Tinglysning

Myndigheden lader på ansøgerens bekostning betingelser af varig interesse tinglyse på den pågældende ejendom.

Denne bestemmelse svarer i realiteten til de hidtil gældende regler i naturfredningsloven. Reglerne udelukker ikke, at der i særlige tilfælde efter myndighedens skøn kan ske tinglysning af andre betingelser end dem som er nævnt i bestemmelsen.

Manglende opfyldelse af vilkåret

Reaktionen mod manglende opfyldelse af vilkår afhænger af dispensationen og vilkårenes nærmere karakter. Der kan være tale om at dispensationen umiddelbart bortfalder eller om en særskilt gennemtvungelse af uopfyldte vilkår evt. ved domstolens hjælp. Evt. kan der blive tale om at tilbagekalde dispensationen.

19.5. Bortfald af uudnyttede tilladelser

Ifølge lovens § 66, stk. 2, bortfalder en tilladelse, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, at den er meddelt, eller ikke har været udnyttet i tre på hinanden følgende år.

Fristen er nedsat fra 5 til 3 år

Fristen er i forhold til den hidtidige bestemmelse nedsat fra 5 til 3 år og er herved bragt i overensstemmelse med de tilsvarende nye regler i planloven og råstofloven. Reglen omfatter som hidtil alle tilladelser og dispensationer efter loven eller bestemmelser udstedt i henhold hertil. For tilladelser meddelt inden lovens ikrafttræden 1. juli 1992 gælder der efter lovforslagets bemærkninger til § 66, stk. 2, fortsat en 5-årig forældelse. I sager, der er indledt men uafsluttede før 1. juli 1992, og som derfor efter lovens § 103, stk. 1, 1. punkt, færdigbehandles efter den tidligere lov, vil tilladelsen være omfattet af den 3-årige forældelse, jfr. lovens § 103, stk. 1, 2. punktum. Fristen i § 66, stk. 2, kan ikke forlænges.

19.6. Rækkefølgen i tilfælde hvor der kræves tilladelse efter flere forskellige bestemmelser i naturbeskyttelsesloven eller efter flere love

Foranstaltninger, der forudsætter en dispensation eller tilladelse efter naturbeskyttelsesloven, vil i en række tilfælde også kræve tilladelse efter andre bestemmelser i naturbeskyttelsesloven (se f.eks. afsnit 3.7.3 og 8.7), eller efter anden lovgivning, som i vid udstrækning også administreres af amtsrådet. Der vil især være tale om tilladelser efter vandløbsloven, planloven, råstofloven og miljøbeskyttelsesloven.

Hovedregel samtidighed

I de tilfælde, hvor amtsrådet også efter anden lovgivning er den kompetente myndighed, vil det som hovedregel være mest hensigtsmæssigt, at amtsrådet træffer afgørelse samtidig efter alle relevante lovbestemmelser.

Ved at følge samtidighedsmålsætningen vil adressaten hurtigere kunne opnå en endelig afklaring af, om en foranstaltning kan gennemføres, og under hvilke betingelser dette i givet fald kan ske. Dette samtidighedshensyn er også ved revisionen af Miljøministeriets øvrige love søgt varetaget ved, at der er

tilstræbt en harmonisering af myndighedskompetencen i både første instans og klageinstansen og en større ensartethed i klageregler m.v.

I de tilfælde, hvor amtsrådet ikke er den kompetente myndighed efter anden lovgivning, bør det tilstræbes, at der under sagernes behandling er en tæt kontakt mellem de involverede myndigheder - som oftest amtsrådet og den pågældende kommunalbestyrelse.

Undtagelse fra hovedreglen

Også i disse situationer vil afgørelserne ofte med fordel kunne træffes samtidig. I tilfælde, hvor en lovbestemmelse administreres meget restriktivt, bør ansøgning om dispensation herfra dog behandles og afgøres, inden en anden myndighed træffer afgørelse efter en lempeligere bestemmelse.

Særligt vedr. vandløb

Vedrørende tilfælde, hvor der er tale om ændringer af tilstanden i vandløb, og hvor foranstaltningen kræver både dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 og tilladelse efter vandløbsloven henledes opmærksomheden særligt på reglen i § 3, stk. 4, i Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 424 af 7. september 1983 om vandløbsregulering m.v., herunder om restaurering af vandløb. Det følger heraf, at kommunalbestyrelsen kan overlade behandlingen og afgørelsen af en sag til amtsrådet, når der skal foretages foranstaltninger i et vandløb, der er omfattet af reglerne i naturfredningslovens § 43 - nu naturbeskyttelseslovens § 3.

Særligt om godkendelse af vej- og ledningsanlæg og om lokalplaner

Hvad angår forholdet mellem godkendelser efter bekendtgørelsen om godkendelse af vej- og ledningsanlæg i det åbne land og tilladelser efter andre bestemmelser i loven henvises til afsnit 8.7. Om lokalplaner henvises til afsnit 3.20.

19.7. Underretning af klageberettigede

En række bekendtgørelser indeholder stort set enslydende afsnit om, at første instansen skal give en nærmere angiven kreds af klageberettigede skriftlig underretning om afgørelser. Sådanne regler om underretning af klageberettigede findes i bekendtgørelserne om

- beskyttede naturtyper og sten- og jorddiger,
- bygge- og beskyttelseslinier,
- opsætning af mindre oplysningsskilte samt reklamer på idrætsanlæg i det åbne land,
- offentlighedens adgang til at færdes og opholde sig i naturen.

Kredsen der skal have skriftlig underretning

Det følger af disse bekendtgørelser, at første instansmyndigheden - amtsrådet eller kommunalbestyrelsen - skal foretage skriftlig underretning om de pågældende afgørelser til følgende klageberettigede:

1. Adressaten for afgørelsen,
2. kommunalbestyrelsen,
3. Skov- og Naturstyrelsen i sager, der ikke anses for at være af underordnet betydning,
4. offentlige myndigheder, der må antages at have interesse i afgørelsen,
5. Danmarks Naturfredningsforening og
6. lokale foreninger og lignende, som har en væsentlig interesse i afgørelsen, og som har anmodet om underretning.

Det bemærkes, at underretning i medfør af nr. 3 altid skal gives til Skov- og Naturstyrelsen vedrørende amtsrådenes afgørelser efter lovens § 26, stk. 4 og § 27, stk. 1 om offentlighedens adgang.

De foreninger der i medfør af nr. 6 vil kunne anmode om underretning om afgørelser af en bestemt type er alene de foreninger, som efter deres formål har en væsentlig interesse i den pågældende type af afgørelser.

Lokale museer vil efter omstændighederne kunne betragtes som foreningslignende og vil således kunne være klageberettigede. Museer som har anmodet herom vil derfor skulle underrettes i medfør af nr. 6 om afgørelser inden for de sagsområder, der dækkes af museets arbejdsfelt.

I øvrigt vil det være hensigtsmæssigt, at spørgsmålet om underretning af lokale foreninger og lignende tages op til drøftelse i de regionale grønne råd, således at der kan tilrettelægges en for alle parter hensigtsmæssig ordning i de enkelte amtskommuner.

Høring af klageberettigede

Der er ikke i loven regler om forudgående kontradiktion i forhold til klageberettigede. I forbindelse med ansøgninger om foranstaltninger, der kan have væsentlige konsekvenser for de interesser, loven tilsigter at beskytte, kan det imidlertid være hensigtsmæssigt at give de klageberettigede, der på forhånd lader sig identificere, mulighed for at udtale sig, forinden afgørelsen træffes. Dette gælder dog ikke hvor det ansøgte er omfattet af planlovens § 13, stk. 2 om bl.a. større bygge- eller anlægsarbejder og derfor er lokalplanpligtigt.

Underretningens indhold

Første instansmyndighedens underretning om dispensationer skal ifølge forvaltningslovens § 25 være ledsaget af en vejledning om klageadgang med angivelse af klageinstans og oplysning om fremgangsmåden ved indgivelse af klage, herunder klagefristen. Ifølge de ovennævnte bekendtgørelser skal underretningen endvidere indeholde oplysning om, at dispensationen ikke må udnyttes, før klagefristen er udløbet, og at rettidig klage har opsættende virkning for den påklagede afgørelse, med mindre klagemyndigheden bestemmer andet, jfr. lovens § 87, stk. 3.

Herudover foreskriver bekendtgørelserne, at første instansen skal give den, som har fået en dispensation, underretning om en indgået klage og om klagens opsættende virkning, jf. lovens § 87, stk. 3.

I bekendtgørelsen om pleje af fredede arealer og fortidsminder samt om tilsyn er der foreskrevet særlige underretningsregler, som er afpasset dette regelsæts særlige karakter. Vedrørende denne bekendtgørelse henvises til vejledningens afsnit om naturpleje.

19.8. Offentliggørelse af førsteinstansmyndighedens afgørelser

Regler om offentliggørelse

Flere bekendtgørelser indeholder regler om offentliggørelse af første instansmyndighedens afgørelser. Det drejer sig om bekendtgørelserne om

- beskyttede naturtyper og sten- og jorddiger
- bygge- og beskyttelseslinier
- offentlighedens adgang til at færdes og opholde sig i naturen.

Det følger af de 2 førstnævnte bekendtgørelser, at første instansmyndigheden skal offentliggøre afgørelser vedr. beskyttede naturtyper og sten- og jorddiger samt bygge- og beskyttelseslinier, hvis afgørelserne anses for at være af større betydning eller af almindelig offentlig interesse. Offentliggørelsen sker ved bekendtgørelse i stedlige blade efter myndighedens nærmere bestemmelse.

Offentliggørelsens indhold

Offentliggørelsen skal indeholde oplysning om:

- Hovedindholdet af afgørelsen,
- hvilke ejendomme eller dele af ejendomme, der er omfattet af afgørelsen,
- det eller de steder, hvor afgørelsen er fremlagt, og
- klageadgangen.

Bekendtgørelsen om offentlighedens adgang til at færdes og opholde sig i naturen indeholder tilsvarende regler om offentliggørelse. På grund af sagernes karakter er det dog heri fastsat, at amtsrådet altid skal offentliggøre afgørelser efter naturbeskyttelseslovens § 26, stk. 4, og § 27, stk. 1, med mindre dette må anses for åbenbart unødvendigt.

Særligt vedr. offentliggørelse af fredningsforslag og fredninger

Der er i loven fastsat regler om offentliggørelse af fredningsforslag og fredninger. Vedrørende de nærmere regler herom henvises til afsnit 12 om fredninger.